

**Управління
ШКОЛОЮ**

**УДК 378/096:
17.023.35**

В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ЗІ МНОЮ

У статті висвітлено досвід 30-літнього перебування автора на посаді директора Українського колежу імені Василя Сухомлинського. Стаття присвячена 100-літньому ювілею В. О. Сухомлинського, тож і представляє інноваційні здобутки педагогічного колективу колежу, діяльність якого визначали концепти «педагогіки добра», «педагогіки серця», «сродної праці», рідномовної освіти, кращих християнських цінностей, дитиноцентризму.

Автор у численних рефлексивних відступах звертається до славнозвісного вченого, педагога В. О. Сухомлинського та уявляє, щоб він сказав, якби розв'язав ту чи іншу проблему, перечитує кожного разу його праці, шукає в них відповіді, але часто знаходить сама.

Автором запропоновано нове філософсько-аксіологічне осмислення творчої спадщини, конструктивних ідей великого педагога В. О. Сухомлинського у вимірі педагогічної дії, реалізованої в колежі на засадах інноваційності, національної педагогіки, українознавчих пріоритетів, педагогічної майстерності.

Стаття буде цікавою і корисною вчителям-практикам, молодим педагогам, директорам закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти, науковцям, освітянам, усім причетним до питань духовності виховання в становленні особистості.

Ключові слова: Український колеж імені Василя Сухомлинського, інноваційні здобутки, нове осмислення творчої спадщини В. О. Сухомлинського, директор-новатор.

*Так хочеться змінити світ на краще,
ну хоч не світ, а тих, кого люблю...*

В. Іващенко

Змінювати світ на краще – місія Учителя. Не заперечуйте, не критикуйте. Це встигнете зробити пізніше. Прочитайте, вдумайтеся...

За свої роки, прожиті шкільними проблемами і дітьми, яких нам довіряють батьки, я переконалася, що саме вихователі дитячих садків, шкільні вчителі, засоби масової інформації і звичайно батьки в міру своєї вихованості творять світ, що оточує дитину, та виховують дитину у відповідному просторі.

Звинувачення держави, як це нині дуже модно,

не змінить наше оточення на краще, бо ж держава – то всі ми, що проживаємо на Богом даній землі (територія, яку займаємо), і можновладці, які нами керують.

Ми їх усіх виховали, вірніше, навчили, бо виховну функцію зі школи бездумно давно зняли, а замість обов'язку виховувати в міру можливості свого предмета вчителі і керівники школи мають перебувати в постійних реформах, звітувати, шукати, як утримати державну школу у пристойному стані.

ЗМІ наполегливо пропагують вседозволеність, бездуховність, насилля, зло, під-

**Василіна
ХАЙРУЛІНА**

Член-кореспондент
НАПН України,
доктор філософії,
заслужений працівник
освіти України,
кавалер Ордена
Володимира Великого,
м. Київ

ступність, безвідповідальність (грайся, відривайся, насолоджуйся, пий, вбивай себе, залишай дітей), алгоритм дій практично на всіх каналах.

На превеликий жаль, майже відсутні телевізійні програми, які допомагали б виховувати найважливіші традиційні цінності українського народу: повага до людини праці – творця благ, турбота про здоров'я, працьовитість, щирість, мудрість, віра в Бога, збереження кращих родинних традицій, турбота про дітей, подружня вірність, духовний розвиток, піклування про батьків, відповідальність... це має бути саме основою життя кожної особистості.

Як же змінити світ на краще? А Ви зверніться до творчого спадку Василя Олександровича Сухомлинського. Прочитайте для початку автобіографію і будь-яку з його невеликих книжок. Спробуйте відчувати турботу вчителя про дитину повоєнного часу. Особисто я навчалася саме в цей час та ще й у сільській школі. Вчителі у нас були незрівнянні, віддані своїй вчительській справі, добрі, уважні, люблячі і також із копійчаною зарплатою. Саме вчительська любов пробуджує бажання знати, бути кращим. Наші вчителі допомагали і на уроці, і після уроків тому, кому було важко зрозуміти урочний матеріал, вчили працювати, відчувати відповідальність перед батьками-трудівниками, перед вчителями, перед собою за свої успіхи, сприяли нашому культурному і духовному розвитку, спонукали до розкриття своїх природних здібностей (скільки переспівано, перетанцьовано, переграно ролей, перечитано творів і віршів, а зібрано попелу для колгоспного поля, вичищено лошат і телят, побілено хат, скопано грядок старим людям...). Активну позицію людини виховують саме в шкільному просторі. Ми зростали в праці, добрі та вимогливості.

Бути вчителькою я мріяла ще з першого класу і обов'язково такою, як моя

перша вчителька Віра Андріївна: добра, уважна, охайна, мудра, любляча дітей. Завдяки статтям, що друкувалися в педагогічній пресі, у 1960-х рр. ознайомила з творчою спадщиною В. Сухомлинського. Той момент став знаменним у моєму житті. З'явилося переконання віддано служити дітям. Маленьке село Павлиш і школа, в якій директорував Василь Олександрович до останнього дня свого життя, здавалися мені центром педагогічної світобудови.

З того часу минуло чимало часу. Роботу, як відомо, оцінюють за результатами. І озираючись на десятиліття назад, з гордістю думаю: мені вдалося-таки разом з моїми колегами створити школу своєї мрії, школу радості над Дніпром у славному і величному граді Києві. А творчий доробок Василя Олександровича Сухомлинського став основою, невичерпним джерелом педагогічної думки, активних пошуків нових моделей у навчально-виховній роботі уже моєї школи.

Я була тринадцята серед тих, хто брав участь у конкурсі на посаду директора експериментальної школи-лабораторії Київського державного педагогічного інституту імені М. Горького, нині НПУ імені М.П. Драгоманова (наказ Міністерства народної освіти від 31.08.1988 р. № 10). З 1 червня 1988 р. мене призначили її директором. А 15 серпня, зібравшись педагогічним колективом, ми вперше запалили свічки Добра, Творчості і Радості (ця традиція залишилася незмінною, на всіх урочистостях у нас затишно іскрилися вогники трьох свічок). І почалася невтомна праця над творенням Школи добротворення в мегаполісі. Вже тоді ми бачили її якимось острівцем справедливості й щастя з турботою про Дитину, з повагою до особистості.

Чи все було безхмарним під час становлення нашого Українського коледжу –

О, Сухомлинський! Світоче Вкраїни!

Ти наша Честь і Гордість, і Краса!

Тобі черлені кетяги калини!

Тобі Сквороди квітучий Божий сад!

Не сотню літ, а житимеш Ти вічно,

В серцях учнівських, і серцях батьків,

Було Твоє життя бурхливим віче,

Бо не шукав у нім проторених доріг.

Понад усе Тобі були Павлиш і школа,

Понад усе – любов до дітлахів,

Твоя Душа і Дух усе переборили,

Усе, і навіть кадебістівських катів.

Тобі горляли: «Брось мечти и выси!

Твоя гуманність не для СССР!»

А Ти, хай потайки, а Богові молився,

Орав і сіяв їй проти вітру пер!

Ти був Директором, а більше – Провідінням,

Твої скарби на всіх материках,

Зразком невичерпним і чистого сумління

Залишишся, Василю, у віках

Такі життя короткі Твої миті,

Щомиті кожної натужно працював!

І серце віддавав на тільки дітям –

Його всій Україні й світові віддав!

Професор

Г. П. Васянович

15 травня 2018 року.

школи інноваційного типу? Звичайно, ні. Були безсонні ночі, безліч турбот і переживань, пов'язаних з організацією добротворчого простору навчально-виховного закладу. Колектив великий: дітей понад тисячу, сто педагогів. Хронічно не вистачало грошей. І все ж нам вдалося вистояти, не розгубитися, щоб не підкоритися різного роду реформаторським течіям, які, як відомо, не завжди бувають на благо. Усі наступні роки переконливо підтвердили правильність такого вибору для наших дітей. Сьогодні можу з упевненістю констатувати: **27 років** мого життя було цілком віддано коледжу, дітям в ім'я здійснення головної мрії – створення Школи радості та добротворення.

Такої, як у **Василя Олександровича Сухомлинського**.

Я росла в дуже важкий час. Дитина війни... Виховання в праці й скромності перетворило мене на трудоголіка. Навіть відпочиваючи далеко від Києва, завжди думала про своїх вихованців, учителів, жила шкільними турботами, все згадувала, аналізувала, щось планувала, щоб стимулювати, активізувати, поліпшити наші будні. Докоряла собі за те, що була часом занадто вимоглива. Я розумію, важко постійно перебувати в рамках чергового експерименту, важко щомісяця, іноді щотижня приймати гостей зі шкіл різних районів і областей України (нерідко і зарубіжжя). Складно бути в постійному пошуку оптимальних форм навчально-виховного процесу, і учнів своїх непросто навчати, а й виховувати, віддаючи їм своє серце, як робив це **В. Сухомлинський**. Без такої атмосфери неможливий наш Український коледж, навчальний заклад, експериментальний за своїм статусом з перших днів функціонування. І вчителі, які приходили до нашої школи-лабораторії, не могли сподіватися на спокійну, рутинну роботу.

Коли трапляється вільна хвилинка, знову й знову перечитую **В. Сухомлинського**. Впевнена, не існує проблеми, якою б він не займався і на яку б не давав своєї відповіді. Сама неодноразово знаходила в роздумах **В. Сухомлинського** підказку у розв'язанні тих чи інших проблем, які виникали у нас.

Звичайно, я розумію, Павлиш – один. Але ж і педагогіка розвивається тому, що з'являються нові ідеї, нові навчальні заклади, нові вчителі. Їх наполеглива праця

приносить новий результат. А якщо ще й думати «А як вчинив би **Василь Олександрович** у цей час і в цих умовах?» і працювати в унісон з думками В. Сухомлинського, бачити його систему в динаміці, справді можна досягти якісних змін у навчально-виховній роботі.

«Школа стає справжнім осередком культури лише тоді, коли в ній панують **чотири культури: культ Батьківщини, культ людини, культ книги і культ рідного слова**», – переконує **В. Сухомлинський**. Слово «культ» наділено в нього особливим змістом. На записи зауважень про дисципліну в щоденниках в його Павлівській школі було табу. Тут панувала культура. А в моральному розумінні – це постійне сходження до виховання у кожної дитини честі і гідності. Та і не знання намагалися оцінювати в цій школі, а успіх, подолання труднощів у навчанні.

«*Не ловіть дітей на незнанні*, – звертався **В. Сухомлинський** до вчителів. – *Оцінка – не покарання, оцінка – радість*».

З 1991 р. в початкових класах коледжу діяла система безоціночного навчання. Ефективність такого підходу очевидна. Діти вчать із захопленням та радістю.

Впевнена, що найскладніше у вихованні особистості – створення себе в собі. Справжньою енциклопедією мистецтва створення себе в собі вважаю творчий доробок **В. Сухомлинського**. А його методика виховання серцем, як ніколи, актуальна і сьогодні, в новому ХХІ ст.

Дитячий розум у школі **В. Сухомлинського** пробуджували, звертаючись не до розуму, а до почуття. І вже через почуття – до розуму. Чи не це прямиий шлях до духовності та успіху!?

Чого гріха таїти – складніше іноді буває налаштувати на цю світлу хвилю батьків і деяких учителів, які головним у навчанні й вихованні вважають розвиток інтелекту дитини. Сучасні батьки змагаються, чия дитина раніше піде до репетитора з англійської, навчиться читати,

рахувати, користуватися мобількою. А виховання милосердя, емпатії відходить на другий план. Хоч головна турбота – виховання серця, звернення до почуттів дитини.

Мета школи – показати батькам, як багато в їхніх дітях хорошего, які вони талановиті та працюючі, долучаючи батьків до життєдіяльності їх дітей. У цьому ефективність виховання дитини. Таким було неухильне правило в Павлівській школі ніколи публічно не говорити про недоліки дітей. А ось розкрити грані таланту свого учня, доторкнутися до них, відшліфувати – найголовніше завдання вчителя. Наші вчителі прагнули саме до таких взаємин з дитиною.

Усі експериментально-дослідні проекти, над якими ми постійно і послідовно працювали, було спрямовано на формування духовності особистості. А основу такого виховання становлять кращі традиційні цінності українського народу, його духовна культура, відродження національної системи виховання, вітчизняної педагогічної спадщини, починаючи з **К. Ушинського**. І звичайно – пробудження у дитини пізнавального інтересу, інтересу до українського слова, слова як такого, до історії українського народу, свого роду.

По-справжньому освічена людина відрізняється не тільки розвиненим інтелектом, а передусім є людиною високодуховною, яка в змозі осмыслити своє місце в житті, зорієнтована на розв'язання своїх проблем та відповідальна за власний вибір.

У коледжі було кілька хороших і танцювальних колективів. Один із них – фольклорний ансамбль «Яблуневий цвіт». Діти презентували під час концертних програм унікальність української культури, співаючи народних пісень та демонструючи автентичні танці, традиційно-обрядові сценки. А коли коледжанський театр «Мрія» готував

чергову прем'єру, не завжди було достатньо місця для бажаючих подивитися виставу. І доводилося показувати її кілька днів поспіль – такою популярністю користувався цей колектив.

Маючи статус експериментальної школи всеукраїнського рівня з 2004 р., ми розробили і впровадили в практику «*Структурно-змістову модель школи духовного зростання та добротворення*».

З Українським колежем співпрацювали практично всі регіони України. На базі колежу було створено (2006 р.) Науково-практичний центр з підготовки вчителів до інноваційної діяльності.

У 1996 р. в Українському колежі було відкрито **Музей В.О. Сухомлинського**. За цей час в ньому побувало понад **950 тисяч осіб** (учні, батьки, директори шкіл, гості з різних областей України, іноземні гості, науковці з НАПН України). Найбагатолюдніше тут у вересні. *Не було жодного учня з 1 по 11 клас, який би не прийшов до музею. А вже 28 вересня – день народження В. Сухомлинського.* Кожен клас вибирає свою тему, пов'язану з творчістю великого педагога. І в Музеї з'являються нові й нові альбоми з міркуваннями колежан про прочитане, про те, що відкрилося їм після знайомства з книжками **В. Сухомлинського**. Малюки беруть участь у конкурсах казок – самі складають їх. Весело і корисно. Екскурсоводи – учні різних класів – розповідали про життя і творчий шлях видатного педагога. Окремі екскурсії ознайомлювали гостей музею з життям **К. Ушинського, С. Русової, Я. Корчак, А. Макаренка**. Портрети цих педагогів вміщено на одній стіні з портретом **В. Сухомлинського**. Їх творча спадщина багато в чому допомогла **Василію Олександровичу** в його становленні. Фоном звучить музика **Е. Гріга, М. Лисенка, Ф. Шопена, С. Рахманінова**.

У музеї, як і в колежі, панувала педагогіка душі і серця. Тут не просто чи-

тали фрагменти з книжок **В. Сухомлинського** – вчителі та колежани спілкувалися з ним.

З жовтня **2009 р.** в Музеї В.О. Сухомлинського функціонувала «*Виставка однієї картини*». Щомісяця – новий художній твір видатного художника (**І. Рєпіна, В. Васнецова, І. Айвазовського, А. Куїнджі...**). І це теж за системою **В. Сухомлинського**. «*Розгляд картин, – писав він, – це поглиблене пізнання речей і, що особливо важливо, пізнання світу почуттів*».

Як відомо, все в навчанні має бути пов'язано. Якщо дитина на уроці разом з новою інформацією чує музику, бачить кольори, якість навчання зростає. Тобто, використовуючи елементи мистецтва, можна виконувати і навчальні функції. Картини в Музеї **В.О. Сухомлинського** були своєрідною ілюстрацією, додатковою інформацією для уроків літератури, історії, етики, фізики, математики... Такі інтегровані уроки допомагали учням сприймати світ у всіх його фарбах, складнощах і суперечностях. При цьому отримувати задоволення від знайдених зв'язків і закономірностей. Діяв принцип одночасного показу всього простору досліджуваних тем. **Ми переконані, сьогодні необхідний не так новий рівень освіти, як новий рівень розвитку духовності особистості.** А це потребує від учителя нових знань і підходів. Крім обов'язкової інформації зі свого предмета, він повинен бути ознайомлений з новітніми відкриттями і з проблемами, давно відомими людству. Це і питання Живої Етики, ноосферної освіти. Тільки так можна допомогти вихованцям у цілісному сприйнятті світу. Тому так важливо інтегрувати знання. Йдеться про постійне розширення знань учня за допомогою аналізу, зіставлення, асоціативного осмислення. В таких умовах учні будуть сприймати інформацію за допомогою всіх доступних каналів (очей, вух, нюху тощо). Лише тоді досліджуваний матеріал зігрівається почуттями, пе-

реживаннями учня. І ці наші роздуми – в унісон думкам **В. Сухомлинського**.

Узагальнення інформації, отриманої учнем на різних уроках, допомагає йому орієнтуватися в навколишній дійсності, вибрати певну життєву позицію, а не просто засвоїти суму знань. Людина починає бачити світ як єдине ціле і по-новому сприймати самого себе. Саме так моделюється і стає реальністю завтрашній день. Допомогти дитині сформулювати власну думку, стати духовно багатою, творчою особистістю, здатною свідомо вибрати свій шлях в житті та відповідати за свій вибір – одне з головних завдань школи. Це завдання було в основі нашого експериментального проекту «*Науково-методичний супровід особистісного розвитку учнів в контексті 1000-річної духовної культури українського народу*».

Ми дуже любили, коли до нас приїжджали гості. Ознайомлюючи їх з напрацьованим в колеганському просторі, ми дивилися на себе ніби збоку, чіткіше бачили перспективу.

Навесні й восени ми обов'язково показували гостям сад **В. Сухомлинського**, який розташований у внутрішньому дворі коледжу. Тут проводяться уроки під відкритим небом. Сад В. Сухомлинського – це і науково-дослідна ділянка для учнів. Щоосені ми збирали тут щедрий урожай яблук і груш. Всім нам вони здавалися особливо смачними.

Знову й знову гортаю сторінки книжок **В. Сухомлинського**, звіряю ідеї Вчителя із своїми планами, бо ми мали можливість працювати за спеціальними педагогіч-

ЯК БУЛО У НАС

Для дітей з високим рівнем пам'яті, уваги, мислення на кожній паралелі, починаючи з першого класу початкової школи ще з 1990 р., працювали за створеними нами програмами (узгоджені з Міністерством освіти) класи з підвищеними вимогами. У цих класах працювали вчителі з особливою педагогічною майстерністю, які щедро віддавали свої вміння, знання, талант, творчість, завдяки чому вихованці мали можливість якісно засвоїти поглиблені знання з основних предметів, набути духовно-моральний досвід, соціально адаптуватися. Випускники цих класів ще в школі визначили свій життєвий фарватер, обрали професії, закінчили українські та закордонні вищі навчальні заклади, є успішними в професійному та особистому житті, не втрачають зв'язок з однокласниками та вчителями, зберігають традицію зустрічей випускників.

Ураховуючи результати психолого-педагогічної діагностики, природні можливості дітей та побажання їхніх батьків під час вступу в школу, комплектували клас підвищених вимог (з першого класу) та класи психолого-педагогічної норми. З п'ятого по дев'ятий клас, *на першому етапі профілізації*, ми підсилювали вивчення низки предметів, таких, як рідна мова, математика та іноземні мови, додаючи години на їх вивчення із варіативної складової. Вводили також вибірково-обов'язкові предмети, такі, як логіка, економіка, правознавство, педагогіка, програмування, ділова англійська мова. У старшій школі ми практикували класи різних напрямів: класи «А» (класи підвищених вимог), вивчали предмети на високому академічному рівні, класи «Б» мають фізико-математичний профіль, класи «В» – філологічний. В 10-11 класах було запроваджено спеціалізовані курси за вибором учнів: «*Основи педагогіки та психології*», «*Основи правознавства*», «*Основи програмування*», «*Основи економіки*».

З 2011 р. ми стали учасниками науково-педагогічного проекту «*Інтелект України*». Цей проект передбачає введення додаткових предметів «*Єврика*», «*Навчасмося разом*», за допомогою яких найактивніше розвиваються пам'ять дитини та логічне мислення, проводиться велика робота над умінням розуміти наукові тексти, закладаються основи тайм-менеджменту, формуються морально-етичні норми учнів. Згідно з цією програмою діти перебувають у режимі повного робочого дня. Керувались порадами **В. Сухомлинського**, який стверджував: «*Пізнаючи світ і самих себе, діти зобов'язані по крупиці усвідомлювати свою відповідальність за матеріальні й духовні цінності, створені старшими поколіннями*». «*Виховувати – це означає змушувати людину думати про саму себе*». Згідно з планами нашої експериментальної діяльності всі учні з 1 по 11 клас з 1999 р. вивчали інтегрований курс «*Етика: духовні засади*», програму, методичні рекомендації та хрестоматію «*Дивоцвіт дитинства*», що склали вчителі коледжу і яку рекомендовано Міністерством освіти і науки України для використання у школах України. Наш курс «*Етика: духовні засади*» – базова складова навчально-виховного процесу і одночасно окремий навчальний предмет відповідно до сучасного осмислення концептуальних основ вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах предметів духовно-морального спрямування.

ними проектами, які сприяли інтелектуальному, духовному і творчому розвитку дитини (див. вріз).

- *«Без активної розумової праці неможливі ні інтерес, ні увага школярів».*
- *«Аналізуйте програму з погляду фактів, які становлять, образно кажучи, повітря для крил думки. Учіть школярів думати над фактами».*

Від створення високодуховного простору в школі – до створення високодуховного простору в державі – така ідейно-змістова спрямованість обраного курсу формувала багаторівневі системи ціннісних орієнтацій особистості учня. Багаторівневність визначається сприйняттям і усвідомленням духовних цінностей, сформованих світською і релігійною духовністю, їх аксіологічною значущістю в процесі становлення особистості, її особистісного вибору. Глибинне розуміння гранично нероздільних духовних цінностей є основною метою курсу *«Етика: духовні засади»*, що сприяє становленню особистості учня на основі вивчення та розвитку морально-філософської, художньої, морально-правової, інших культурних традицій, серед яких визначальним є традиція морально-етичного виховання.

З огляду на сучасні суперечливі тенденції розвитку української

держави, людства в цілому, дефіцит моралі не потрібно пов'язувати лише з сучасним станом розвитку суспільства. Утвердження моральних норм, їх «дозрівання» в неповторному культурному лоні кожного народу – проблема не менш глобальна, ніж згадані. Тому духовність розглядається не як сума культурних досягнень музейного типу, отриманих *«на збереження»* від попередніх поколінь, а як живе, одухотворене виявлення різних особистісних прагнень людини. Саме духовність допомагає кожній людині знайти унікальний сенс життя, ще раз утвердити її неповторність. Таке розуміння духовності визначає стратегічні напрями виховання зростаючого покоління в умовах становлення сучасного демократичного суспільства, сприяє формуванню свідомої, вільної особистості, здатної взяти відповідальність не тільки за власне майбутнє, а й за стан своєї країни, саме так реалізувати свої творчі та особистісні здібності.

На основі довіри в спілкуванні передбачалися: урок роздумів, урок-виховання почуттів, урок-спостереження, урок пошуків, урок милування й подиву, урок-бесіда, урок-казка, урок софійності, урок-диспут, урок-екскурсія, урок-лекція, урок-подорож, семінари, конференції та ін., які формують стійкий інтерес в пошуку істини, сприяють глибшому осмисленню явищ і подій сучасного життя.

У сучасних умовах реалізації концепції неперервної, компетентісно спрямованої освіти, переосмислення ціннісних систем, формування різних інноваційних технологій, спрямованих на ово-

лодіння учнями таких компетенцій, як здатність критично мислити, аналізувати інформацію і вміло її використовувати, приймати нестандартні рішення, гідно представити себе на ринку праці тощо.

Авторський колектив коледжу підготував і тричі перевидав хрестоматію «Дивоцвіт дитинства», до якої увійшло 96 дитячих творів В. Сухомлинського, твори Л. Костенко, В. Симоненка, Л. Забашти, М. Рильського, А. Костецького, О. Гончара, Д. Білоуса та ін., а в травні 2016 р. видано методичний посібник «Уроки добротворення». Матеріал, поміщений в методичний посібник, допомагає глибше зрозуміти поняття любові, добра, милосердя, добротворчості, благодійності, мудрості на основі десяти Божих заповідей, який формує у дітей людські чесноти – гідність, честь, правдивість, чуйність, спонукає до практичного застосування в особистому житті здобутих на уроках знань. Робота на уроках передбачала такі етапи: отримання інформації, формування позитивного ставлення до досліджуваного; формування стійких переконань у правильності обраної моделі поведінки; бажання і внутрішня потреба слідувати зразкам християнської моралі; втілення в життя отриманих знань.

Кожен учитель може розширити запропоновану тематику уроків і форму їх проведення, організуючи екскурсії, відвідування бібліотек, музеїв, зустрічі з письменниками та художниками, творчими колективами тощо. Вибір теми і місця проведення залежить від можливостей конкретного класу, школи, регіону. Наприклад, наш коледж, розташований на березі Дніпра в Києві, має свій сад, Музей В.О. Сухомлинського, власний Духовно-естетичний центр «Суцвіття», бібліотечний центр, доступ до багатств культурно-історичної спадщини Києва. Тому намагаємося якомога ширше використовувати такі часові можливості.

Сподіваємося, що наш досвід стане в пригоді всім, хто прагне урізноманітнити і поліпшити освітній простір для племіння майбутнього нашої держави.

Використані джерела:

1. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти т. / редкол.: О.Г. Дзевєрін (голова) [та ін.]. – К.: Рад. шк., 1976. Т. 1-5.

Василіна Хайруліна
В. А. Сухомлинський со мной

В статті отражен опыт 30-летнего пребывания автора в должности директора Украинского колледжа имени Василия Сухомлинского.

Статья посвящена 100-летию юбилею В. А. Сухомлинского, поэтому и представляет инновационные достижения педагогического коллектива колледжа, деятельность которого определяли концепты «педагогика добра», «педагогика сердца», «работы», родноязычного образования, лучших христианских ценностей, ребенкацентризма.

Автор в многочисленных рефлексивных отступлениях обращается к знаменитому ученому, педагогу В. А. Сухомлинскому и представляет, чтобы он сказал, если бы решал ту или иную проблему, перечитывает каждый раз его труды, ищет в них ответы, но часто находит сама.

Автором предложено новое философско-аксиологическое осмысление творческого наследия, конструктивных идей великого педагога В. А. Сухомлинского в измерении педагогического действия, реализованного в колледже на основе инновационности, национальной педагогики, украиноведческих приоритетов, педагогического мастерства.

Статья будет интересной и полезной учителям-практикам, молодым педагогам, директорам учреждений общего среднего и профессионально-технического образования, научным работникам, педагогам, всем причастным к вопросам воспитания духовности в становлении личности.

Ключевые слова: Украинский колледж имени Василия Сухомлинского, инновационные достижения, новое осмысление творческого наследия В. А. Сухомлинского, директор-новатор.

Vasylina Khairulina
V.O. Sukhomlynskyi is with me

The article describes the experience of the 30-year-old staying as the director of the Vasyl Sukhomlynsky Ukrainian Collegium. The author devotes this article to the 100th anniversary of V.O. Sukhomlynsky, and represents the innovative achievements of the college pedagogical staff, whose activities were defined by the concepts of «good pedagogy», «pedagogy of the heart», «sincere work», native language education, best Christian values, childhood centering.

The article contains a lot of reflective indentations of the author, in which he constantly addresses the famous scientist, director V.O. Sukhomlynsky, imagines that he would say, as if he had solved this or that problem, he re-reads every time his work, looks for answers in them and finds them herself, because the themselves are creative and spiritual. Pedagogy of goodwill is credo!

In the article the author proposes a new philosophical-axiological conception of the creative heritage, constructive ideas of the great teacher V.O. Sukhomlynsky in the measure of pedagogical action, implemented in college on the basis of innovation, national pedagogy, Ukrainian studies priorities, pedagogical skills.

The article will be interesting and useful for teachers-practitioners, young teachers, directors of institutions of general secondary and vocational education, scholars, educators, all involved in the issues of spirituality education in the formation of the individual.

Keywords: Ukrainian college named after Vasyl Sukhomlynsky, innovative achievements, new comprehension of the creative heritage of V.O. Sukhomlynsky, innovative director.